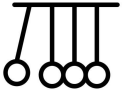

Brown v. Board of Education Davasının Okullardaki Irksal Ayrımcılığın Sonlandırılmasına Etkisi

LAW

ELA TUNÇ

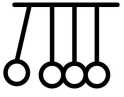
Giriş

Amerika Birleşik Devletleri tarihinin büyük bir bölümünde, ırk ayrımı kamu eğitiminin yapısını şekillendirmiştir. Yasalar ve sosyal uygulamalar, öğrencileri ırklarına göre ayırarak, Afro-Amerikan çocukların fırsatlarını sınırlayan eşitsiz öğrenim ortamları yaratmıştır. Bu sistem, ayrı tesislerin yine de eşit olabileceğini iddia eden mahkeme kararları ve ayrımcılık yasalarıyla pekiştirilmiştir. Zamanla, Afro-Amerikan aileler, aktivistler ve avukatlar, yasal işlemler ve kamuoyu protestoları yoluyla bu eşitsizliklere karşı çıktılar. Bu çabalar sonunda, kamu okullarındaki ırk ayrımcılığını anayasaya aykırı ilan eden *Brown v. Board of Education* davasında Yüksek Mahkeme'nin tarihi kararının alınmasına yol açtı. Bu karar, eğitimde eşitlik mücadelesinde bir dönüm noktası oldu ve daha geniş kapsamlı Sivil Haklar Hareketi için önemli bir başlangıç noktası oldu.

Brown v. Board of Education Davasından Önceki Ayrımcılık

Bir yüzyıldan fazla bir süredir, Afrikalı Amerikalılar ve diğer ırksal ve etnik gruplar eşit eğitim fırsatına erişimi sağlamaya çalışmıştır. Din, eğitim ve toplum, Afrikalı Amerikalıların kendi kaderlerini tayin etmelerinin temel taşlar olmuştur. Bu temel anlayışın en belirgin örneklerinden biri, ayrımcı kamu okullarına karşı erken ve kesintisiz hukuki mücadelelerde görülebilir.

1840'ların başında, Boston'daki Afrikalı Amerikalı ebeveynler, çocuklarının gitmesine izin verilmeyen okulları desteklemek için vergi ödemek zorunda oldukları için açıkça hoşnutsuzluklarını dile getirmeye başlamıştır. Ayrımcı okulların kapatılması için dilekçe kampanyaları başlatmışlardır. 1845'te, ardından 1846 ve 1848'de bu amaç için dilekçe vermişler ancak başarılı olamamışlardır. Son girişim 1849'da, daha sonra ABD senatörü olacak avukat Charles Sumner ile meslektaşlarıyla birlikte "kölelik karşıtı" unvanını paylaşan Afrikalı Amerikalı aktivist Robert Morris'in liderliği altında gerçekleştirilmiştir. Bu dava *Roberts v. The City of Boston* olarak bilinmiştir. Massachusetts Yüksek Mahkemesi'ne yaptıkları başvuruda, Afrikalı Amerikalı ebeveynlerin avukatları durumun hukuka aykırı olduğunu düşündüklerini belirtmiştir. Ebeveynler, çocuklarının Smith School adlı okul dışında

hiçbir Boston okuluna kabul edilmediğini açıklamıştır. Roberts davası başarısız olmuştur çünkü yetkililer “renkli” öğrenciler için özel düzenlemeler yapıldığını savunmuştur.

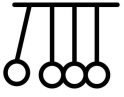
1892’de, Homer Plessy adlı bir Afrikalı Amerikalı, Louisiana eyalet yasalarının gerektirdiği şekilde tren koltuğunu beyaz bir adama vermeyi reddetmiştir. Plessy daha sonra tutuklanmış ve bu tutuklamayı mahkemede itiraz etmeye karar vermiştir. Louisiana’nın siyah ve beyaz insanları trenlerde ayıran yasasının ABD Anayasası’nın 14. Değişikliği’ndeki “eşit koruma” maddesini ihlal ettiğini savunmuştur. 1896 yılına gelindiğinde dava ABD Yüksek Mahkemesi’ne kadar ulaşmıştır. Mahkeme 8’e karşı 1 oyla Plessy aleyhine karar vermiştir. Plessy v. Ferguson davasında çoğunluk görüşünü yazan Yargıç Henry Billings Brown şöyle demiştir: “Değişikliğin amacı şüphesiz iki ırkın hukuk önünde eşitliğini sağlamak idi, ancak doğası gereği renk temelli ayrımları ortadan kaldırmak veya sosyal eşitliği (siyasal eşitlikten farklı olarak) onaylamak amacı taşımamıştır... Eğer bir ırk sosyal olarak diğerinden daha aşağıysa, Amerika Birleşik Devletleri Anayasası onları aynı düzleme koyamaz.”

Ayrıca, Brown v. Board of Education davasından önce Pearson v. Murray, Missouri ex rel Gaines v. Canada, Sweatt v. Painter ve McLaurin v. The Oklahoma Board of Regents of Higher Education gibi davalar da onu etkilemiş ve davayı daha görünür hâle getirmiştir.

Brown v. Board of Education Kararı

17 Mayıs 1954’te, Brown v. Board of Education davasında verilen karar “ayrı ama eşit” doktrinini anayasaya aykırı ilan etmiştir. Bu dönüm noktası niteliğindeki karar, Hukuki Savunma Fonu’nun sivil haklar için verdiği uzun ve önemli mücadeledeki en büyük zaferi olmuş ve ABD tarihinde belirleyici bir anı işaret etmiştir. Brown kararı, ABD tarihinde tanımlayıcı bir an olmaya devam etmektedir.

İki oybirliğiyle alınmış karara ve dikkatli fakat belirsiz ifadelere rağmen, Brown kararına karşı ciddi bir direnç vardı. Açıkça karşı çıkan ayrımcılık yanlılarının yanı sıra, bazı anayasa hukukçuları da kararın yerleşik hukuka veya önceki emsallere değil, sosyal bilim verilerine dayanmasının hukuki geleneğe aykırı olduğunu düşünmüştür. Yargısal sınırlamayı savunanlar, Mahkemenin yeni bir hukuk yaratarak anayasal yetkilerini aştığını ileri sürmüştür. Buna karşılık azınlık gruplar ve sivil haklar hareketi üyeleri, uygulamaya yönelik net talimatlar olmasa bile Brown kararından güç almıştır. Yargısal aktivizmi savunanlar ise

Yüksek Mahkeme'nin Anayasa'yı günümüz sorunlarına uyarlamak için yetkisini doğru kullandığını düşünmüştür. Warren Mahkemesi bu çizgiyi sonraki 15 yıl boyunca sürdürmüş ve yalnızca ırk ilişkilerini değil, ceza adaletinin işleyişini, siyasi sürecin işleyişini ve din-devlet ayrımını da etkileyen kararlar vermiştir.

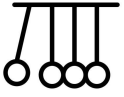
Brown v. Board of Education kararındaki oybirliği, Mahkemenin 1896 tarihli Plessy v. Ferguson kararında kabul ettiği “ayrı ama eşit” doktrinini devirmeye yönelik yıllarca süren bir çabanın sonucudur. Bu kampanya 1930'larda Howard Hukuk Fakültesi Dekanı Charles Hamilton Houston tarafından başlatılmış ve öğrencisi Thurgood Marshall tarafından yirmi yıl boyunca yürütülen davalarla başarıyla sürdürülmüştür.

Brown v. Board of Education aslında tek bir dava değil, Kansas, Güney Carolina, Delaware, Virginia ve Columbia Bölgesi'ndeki okul bölgelerine karşı açılmış beş davanın birleşimidir.

Okullar Üzerindeki Anlık Etki

Brown'daki hukuki zafer ülkeyi bir gecede dönüştürmemiştir ve hâlâ yapılması gereken çok iş vardır. Ancak ülke genelindeki kamu okullarında ayrımcılığın kaldırılması, sivil haklar hareketi için önemli bir katalizör olmuş ve konut, kamu alanları ve yükseköğretimde ayrımcılığın kaldırılması yönünde ilerlemeleri mümkün kılmıştır. Bu karar, 19. yüzyılın sonundan beri tüm yönetim düzeylerinde kabul edilmiş olan ırksal kast sisteminin hukuki temelini kalıcı olarak geçersiz kılarak milyonlarca Amerikalıya umut vermiştir. Bunun etkisi her Amerikalı tarafından hissedilmiştir.

Mahkemeler Brown kararından sonra da kuralları uygulamakta direnmiştir. Ancak 1955'te verilen Brown II kararı, siyah ve beyaz öğrenciler için ayrı okul sistemlerinin kaldırılmasının “tüm uygun hızla” ilerleyebileceğini belirtmiştir; bu ifade ne destekçileri ne de karşıtları memnun etmiştir. İstemedi de olsa, karara karşı çeşitli direniş stratejilerine kapı açmıştır.

Sivil Haklar Üzerindeki Uzun Vadeli Etkiler

Yetmiş yıl sonra, ülke genelindeki eğitimciler her öğrencinin, ırkı veya yaşadığı yer ne olursa olsun, öğrenmesini, gelişmesini ve başarıya ulaşmasını teşvik eden bir eğitime erişmesini sağlama üzerine odaklanmaktadır. Florida'da ücretsiz ve dünya standartlarında eğitim sağlamak anayasa ile güvence altına alınmıştır. Ve her gün Florida'daki eğitimciler bu hedef için çalışmaktadır. Günümüzde Brown v. Board of Education ile verilen sözün yerine getirilmesi için çalışmalar devam etmektedir.

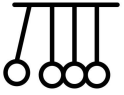
Çoğunluğu beyaz olmayan öğrencilerden oluşan okullar, kaynaklar açısından hâlâ sistematik sorunlarla karşılaşabilmektedir. Daha az kaynak, sınırlı ders seçenekleri, daha yüksek öğretmen eksikliği olasılığı ve genel olarak daha az finansman, eğitim sürecini zorlaştırmaktadır.

Florida son 70 yılda daha demografik olarak çeşitli bir hâle gelmiştir, ancak günümüzde ayrımcılık daha karmaşık bir hâl almıştır. Sistematik ırkçılık, sosyo-ekonomik seviyeler arasındaki farkı artıran bir döngü yaratmıştır. Düşük gelirli topluluklardaki insanlar bu durumdan çıkamayabilir ve bu topluluklardaki çocuklar genellikle daha az kaynak sunulan okullara gitmektedir. Bu eşitsiz öğrenme ortamları özellikle renkli öğrencileri etkilemekte ve çoğu zaman eğitimdeki eşitsizlik yaşam boyu sürmektedir.

Sonuç

Brown v. Board of Education kararı, Plessy v. Ferguson ile yerleşmiş olan “ayrı ama eşit” doktrinine meydan okuyarak Amerikan eğitim sisteminin hukuki yapısını dönüştürmüştür. Karar ayrımcılığı hemen ortadan kaldırmamış olsa da sivil haklar alanında önemli ilerlemelerin temelini atmıştır ve eğitim ile toplumun diğer alanlarında eşitliği sağlama çabalarına ilham vermiştir.

Bu dava, hukukun adaletsizlikle yüzleşme gücünü göstermiş ve eşit fırsatlar arayan milyonlarca insana umut vermiştir. Onlarca yıl sonra bile Brown kararının mirası eğitimde eşitlik tartışmalarını etkilemeye devam etmekte ve kaliteli eğitime eşit erişimin hâlâ süren bir mücadele olduğunu hatırlatmaktadır.

Kaynakça

- 1) "School Segregation in the United States." Wikipedia, Wikimedia Foundation, 16 Feb. 2026, en.wikipedia.org/wiki/School_segregation_in_the_United_States.
- 2) Davidson, Josh. "Desegregation Court Cases before and after Brown v. Board of Education." Civil Rights Teaching, Civil Rights Teaching, 9 Oct. 2024, www.civilrightsteaching.org/resource/desegregation-court-cases.
- 3) "History - Brown v. Board of Education Re-Enactment." United States Courts, www.uscourts.gov/about-federal-courts/educational-resources/educational-activities/brown-v-board-education-re-enactment/history-brown-v-board-education-re-enactment. Accessed 6 Mar. 2026.
- 4) "Brown v. Board of Education: The Case That Changed America." Legal Defense Fund, 29 May 2025, www.naacpldf.org/brown-vs-board/.
- 5) "Brown v. Board of Education (1954)." National Archives and Records Administration, National Archives and Records Administration, www.archives.gov/milestone-documents/brown-v-board-of-education. Accessed 6 Mar. 2026.
- 6) Piotrowski, Mark. "Reflecting on 70 Years since Brown v. Board of Education: Progress and Challenges: Florida Education Association." Florida Education Association | The Homepage of the Florida Education Association, 21 Feb. 2025, feaweb.org/eadvocate/reflecting-on-70-years-since-brown-v-board-of-education-progress-and-challenges/.
- 7) Brown I and Brown II | Virginia Museum of History & Culture, virginiahistory.org/learn/civil-rights-movement-virginia/brown-i-and-brown-ii. Accessed 6 Mar. 2026.